

İyi Edebiyatın Direnişi Sürüyor

Fatih TURANALP*

Cevap aradığımız sorunun temelindeki belki biraz da eleştiriyi içeren, çocuk yayıncılığı-çocuk edebiyatı yayıncılığı ayrımıyla başlayalım. Çocuk yayıncılığının ticari boyutu düşünüldüğünde çocuk edebiyatı yayıncılığının gölgede kalan ticari başarısı, yayıncıları farklı arayışlara itmekte. Yayıncıların ticari beklentilerini şekillendiren birinci etken olarak da çocuk okura kitabı ulaştırılan en önemli aracı olan yetişkinlerin beğeni ve beklentileri karşımıza çıkıyor. Çocuğuna kitap satın alan, çoğu zaman da bu konuda çocuğuyla çatışan bir yetişkin, bir kitaptan neler bekler ve kitabı neden satın alır? İhtimalleri sıralayabiliriz: En genel ifadeyle çocuğuna okuma alışkanlığı kazandırmak, kendi sahip olduğu millî ve manevî değerleri çocuğunun da benimsemesini dolaylı yoldan sağlamak (dolaylı diyorum çünkü birçok anne-baba kendi yapamadığı bu aktarım işini kitapların yapabileceğine inanır), yeteri kadar okuma yapan çocuğun sınavlarda başarılı olacağına, okuduğunu anlama becerisinin artacağına dair sahip olunan güçlü inanç, medyanın zararlı etkilerinden çocuğu korumak, onun eğlenmesini sağlamak, sanatsal ve zihinsel becerilerini artırmak, düş gücünü geliştirmek... Güçlü ihtimallerden zayıf ihtimallere doğru bir sıralama yapabiliriz.

Çocuk okurun kitap aracı olan yetişkinlerin beklentilerini karşılayan kitaplar, ticari düzlemde de başarıya ulaşmakta. Çocuk edebiyatı yayıncılığı yapan ve ilkelerinden ödün vermeyen yayıncılarsa ortalamanın üstünde bir kültürel altyapıya sahip, kaygıları genel beklentinin üzerinde yetişkin araçlara hitap ediyorlar. Yayıncı ile aracı yetişkin arasında geçen bu tercih aşamasında çocuk okurun beklentisi ve ihtiyacı ikinci planda kalmakla birlikte durumun eskiye göre daha iyi olduğundan bahsedebiliriz. Çocuk okuru medyanın zararlı etkilerinden korumak isteyen yetişkinlerin çocuklara seçim hakkı vererek okumayı cazip hâle getirme çabası iyi bir başlangıç. Edebî, çocuk özneye hitap eden, evrensel değerleri önceleyen, her anlamda sanatsal yetkinliği olan çocuk edebiyatı yayıncılığının hak ettiği yeri bulması için de çocuk okurları iyi edebiyata yönlendirecek bilinçli eğitimcilere ve ebeveynlere ihtiyacımız var.

Bu noktada çocuk okuru iyi edebiyata yönlendirmek isteyen eğitimcilerin önüne 100 Temel Eser gibi sınırlandırmalar konulmamalıdır. Bu tarz projelerin başarıya ulaşip ulaşmaması, 10 yıllık süreçte kaybettiklerimizden daha önemli değil bence. Uygulanmasında, kitap seçiminde, çeşitli hatalar da olan bu proje, okumayan çocuklarımızın ve bu

* Çocuk yayıncıları editörü.

konuda ekstra gayret göstermeyen eğitimcilerimizin tek günah keçisi de ilan edilmemelidir. Spesifik örnekleri olmakla birlikte 100 Temel Eser dışında, hatta tamamen dışında, öğrencilerine okuma listeleri hazırlayan eğitimcilerimiz yok mudur? Ya da ebeveynler kitap seçimlerini sadece 100 Temel Eser'e göre mi yapmışlardır? Mesela kütüphanelere, okullara, sınıflara deste deste alınan bu eserler amaçlandığı gibi ortak duygu ve düşünce oluşturmaya yaramış mıdır? Bu konuda 100 Temel Eser'den önce neredeyse şimdi de orada durduğumuzu düşünüyorum. Çocuk yayıncılığı yapanlar bu eserlerden binlerce basarken, çocuk edebiyatı yayıncılığı yapanlar da kendi bildikleri doğruları yapmaya devam ettiler. Tercih eğitimcilere, anne-babalara ve bazen de çocuklara kaldı. En çok satan çocuk kitaplarının başında 100 Temel Eser'in kimi klasik, kimi klasik olma yolunda olan tartışmalı kitapları değil, eğlenceli, maceralı, vampirli ve bol esprili kitaplar yer almakta.

Şu son 10 yıl içerisinde 100 Temel Eser örnekleri kitapçıların “ne alırsan bi milyon” sepetinden bizlere bakarken, geriye okuma alışkanlığı kazanmış bir nesil değil, medyayla oldukça içli dışlı, gördüklerine okuduklarından daha fazla inanan ve evrene bakışını her türlü bilgiye çabucak ulaşabildiği sihirli ekranlar üzerinden şekillendiren bir nesil kaldı. Medyanın bütün yan ürünleri kadar çabuk tüketilebilecek ve en az medya kadar eğlence konusunda tatmin edici kitaplar çocuk yayıncılığı tüccarlarının yeni gözdesi olma yolundayken çocuğa göreliği önemseyen çocuk edebiyatı yayıncılarının, iyi bir okur yetiştirmek isteyen ebeveynlerin tercih ettiği iyi kitapların sessiz direnişi sürmeye devam edecek. İyi kitaba ulaşmanın önüne ne egemenlerin haklı haksız beklentileri, ne de yayıncıların ticari düzlemdeki kaygıları geçebilir. Bahanelerden arındırılmış gerçek ve samimi gayretler bütün olumsuzlukları aşabilecek güçtedir.

Resim: Ayşe İnan Alican